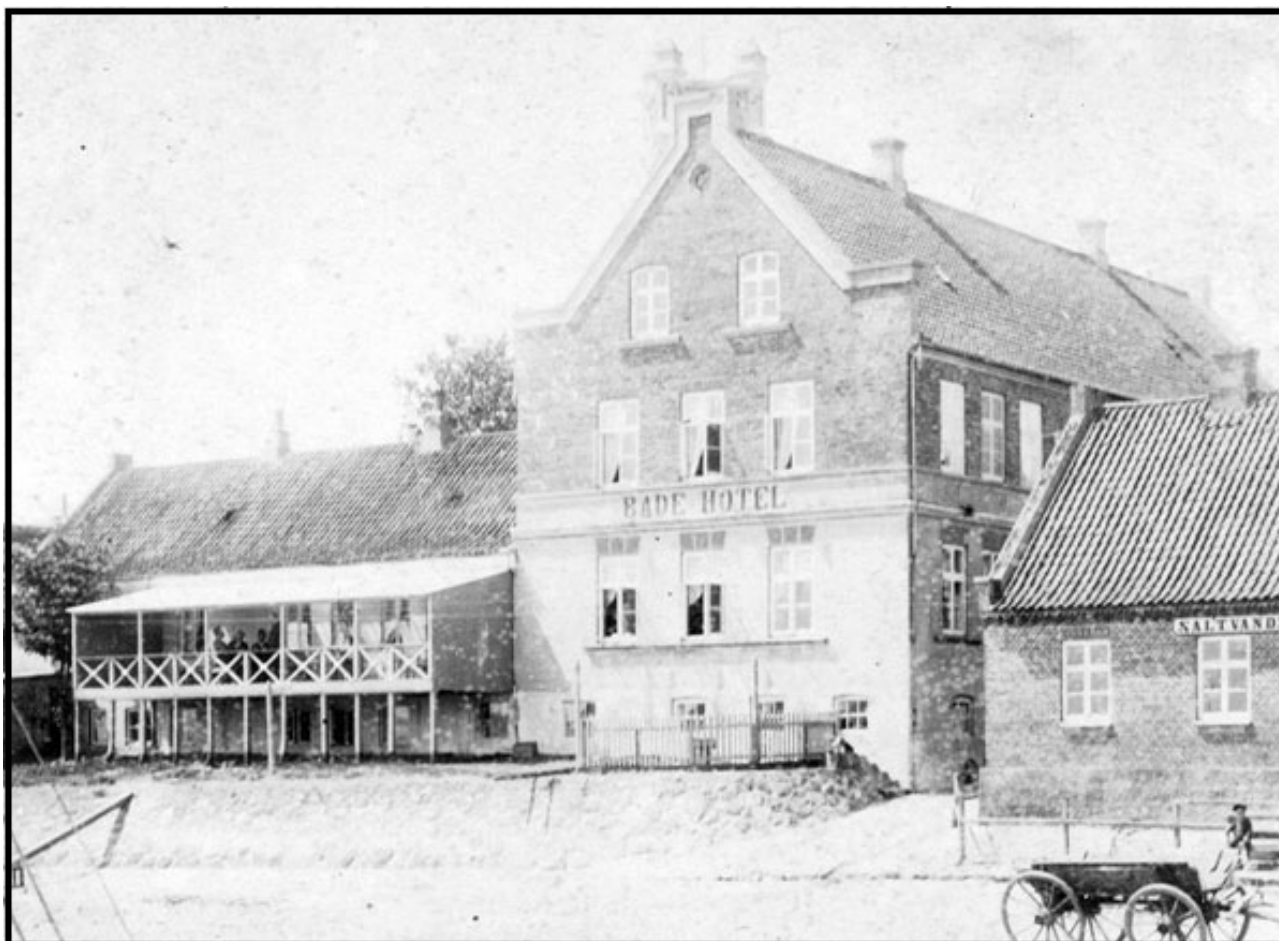

Politiken

Tirsdag 21. juni 1892

Fanø. [Erindringer fra Ankersens Hotel i Nordby omkring 1880-82]

Af "Amatør", pseudonym for Christian Hjorth-Clausen

Ankersens Badehotel omkring 1880

Den 22. juni 1892 skulle det nye imponerede "Kurhotellet" indvies med pomp og pragt og med fine gæster bragt med særtog i salonvogne fra Hamborg og København til Esbjerg. Blandt gæsterne var Holger Drachmann, maleren Carl Locher, det nyetablerede Danmarks Turistforenings formand grev Raben-Levetzau, Kurhotellets store financier, den tyske bankier Sigmund Weisz og dagbladet Politikens redaktør Peter Nansen. Forinden havde der bag kulisserne været stor aktivitet for at gøre det nye Fanø Kurbad attraktivt for velhavere i både Danmark og Tyskland. Således havde Weisz også gjort, hvad han kunne for at engagere den københavnske dagspresse. Som "opvarmning" til den store begivenhed bragte Politiken dagen før varieté-medarbejder Christian Hjorth-Clausens kostelige erindringer fra et tidligere besøg ved "det gamle Fanø Bad, den gang forretningen lededes på skikkelig dansk manér". Umiddelbart efter festlighederne sendte Peter Nansen pr. telegram dog også en dagsaktuel reportage fra indvielsen. Skulle du under læsningen få associationer til TV2's populære serie "Badehotellet", er det nok ikke helt ved siden af.

I Morgen indvies med Pomp det ny "Fanø Nordsøbad". Millioner er sat i Foretagendet, og der er næppe tvivl om, at Danmark herefter i Fanø vil have et virkelig evropæisk Badested.

Paa Forhaand har Fanø Nordsøbad været genstand for bitre Angreb fra danske Blade, der har ærgret sig over, at foretagsomme Tyskere snappede den gode Forretning fra Danskerne. Angrebene har næppe været retfærdige; men derom bliver der rimeligvis senere Anledning til at tale.

I dag skal opfriskes en og anden Erindring fra det gamle Fanø Bad, den Gang Forretningen lededes paa skikkelig dansk Manér, den Gang Fanø endnu var en idyllisk Plet med idyllens poetiske Ynde og Idyllens Mangel paa Hensyntagen til Civilisationens Fordringer.

Det er nu en 10 – 12 Aar siden.

Badehotellet laa lige overfor Esbjerg, prunkløst med vel en 20 – 30 Smaarum, indrettede paa at huse Badegæster. Da det maatte antages, at folk søger til det barske Vesterhav ikke for at hensynke i lad Magelighed, men for at hærde sig, var Gæste-Værelserne udstyrede med spartansk Simpelt. I de fineste var der et rundt Divanbord med et Par Alen Tæppe under, desforuden flere Stole, vistnok endogsaa en Gyngestol. Men disse Luksusrum for pragtlystne Matadorer var ikke mange. Størsteparten af Hotelværelserne var smaa kalkede Kamre, nærmest i Stil med Herregaards-Kuskekamre. Der fandtes en Seng, en Stol og en Servante. Sengen var ikke beregnet paa Tyksakker, men efter en Dag tilbragt i den stærke Søluft fandt slanke Personer dog let Hvile paa de haarde og smalle Lejer. Servanten indeholdt af nævnelige Genstande et Vandfad, lidt større end en Underkop og en Kande, som rummede henimod en Pot Vand. Men Meningen var jo ogsaa, at man skulde benytte Havet til at rense sig i, og for Gæster med Vandskræk var Hotellets Vandtøj da en nyttig Ansporelse.

Hotellet laa paa den Side af Øen, hvor man *ikke* badede. Ogsaa dette var en heldig Foranstaltning til at modarbejde Gæsternes Sybarisme. Man nød sin landlige Morgendrik og begav sig derefter i smaa Skarer gennem Klitterne til Badestranden. Det var i Solskinsvejr en varm Tur, i Regnvejr og paa kolde Dage svedte man mindre. Motion fik man allenfals. D.v.s. for ældre og svagelige Personer var der en Mulighed for kørende Befordring. En à to Fjælevogne holdtes om morgenen i Gang fra Hotellet til Stranden. Men der var dem, som paastod, at der udkrævedes større Haardførhed til at køre Turen end til at gaa den.

Paa den yderste Klit ved Stranden knejsede en Pavillon. Det var Badestedets Stolthed og Zir. Her serveredes nettede Forfriskninger til Nødlidende, og her kunde man – i Tilfælde af daarligt vejr – oppebie sin Tur til at blive besørget i Havet.

Badningen foregik fra Vogn, og der fandtes to Vogne for Damerne og ligesaa mange for Herrerne – forudsat da, at ikke en natlig Storm havde ramponeret de skrøbelige Genstande.

Som sig hør og bør ved et moralsk Badested, gik Herrer og Damer i Stranden hvert Køn for sig; halvvoxsne Drengbørn kunde dog indsmugles i Damevognene. Alligevel var Afstanden ingenlunde betydeligere, end at den behageligt kunde overvindes af langsynede Øjne, i hvert Fald af almindelige Teaterkikkerter. I den Anledning regnedes en Kikkert ogsaa for det uundværligste Stykke ved Herrerens Badeudstyr. I Reglen var det tilmed de badende Herrer eneste Udstyrsgenstand, hvorfor omhyggelige Mødre indskærpede deres unge Døtre aldrig under Badningen at lade deres Blikke forvilde sig til Venstre – dér hvor de kaade Havguder boltrede sig.

Dagens store Begivenhed var Diner'en. Den fandt Sted i pæn borgerlig Tid og bød paa 2 Retter Mad og Dessert. Fra man stod op om Morgenen, begyndte Drøftelsen af det spændende Spørgsmaal: Skal vi have Kalve- eller Lammesteg i dag? Mon det bliver Stikkelsbærgrød eller

Rødgrød? Damerne blev sendt ud paa Opdagelsesrejse i Køkkenet, og Opvarterne udfrittedes.

Ved Table d'hôte, hvor der skiftedes Dug og Servietter mindst én Gang om Ugen, anbragte Selskabet sig efter en stiltiende vedtaget og respekteret Rangforordning. Et Par velhavende Købmandsfamilier besad Hæderspladserne og de dermed følgende Fordele, saasom at faa de magre Stykker af Lammestegen og den tilstedeværende Beholdning af Agurkesalat og andre Raffinements. Med følgende korte Bordbøn: "I Dag er det Lam" eller "Naa, Gudskelov, i Dag er det Kalv" – tog Gæsterne Plads og begyndte paa Nydelserne. Drikkevarer fulgte ikke med i Hotellets faste Ydelser; de maatte ekstra erhvæves og bestod for de Flestes Vedkommende i Vand eller Hvidtøl. Kun Købmands-Matadorerne blændede Omgivelserne ved at hengive sig til en Leoville. Endnu staar det for Nedskriveren af disse Badelivs-Erindringer som et af de mest imponerende Øjeblikke, da en berømt københavnsk Læge-Professor, der gæstede Fanø en Dag fra Morgen til Aften, ved Diner'en med høj Røst rekvirerede en Flaske Champagne. Samtlige 40 Table d'hôte-Gæster fulgte med den mest ufordulgte Interesse den derefter følgende Scene: Opvarteren, der forfjamsket tyede hen til Værten for at erfare, om han virkelig turde efterkomme den ekstravagante Bestilling; Værtens Udlevering af en mystisk Nøgle; Flaskens Indbringelse; den anstrængte og uvante Behandling af Proppens Staaltraads-Hylster og endelig Knaldet, der fik alle Damerne ved Bordet til at fare op med forskrækkede Hvin.

Aldrig har sikkert en Flaske Champagne ved noget Badested opnaaet en saadan Virkning.

Det mest spændende ved Fanø-Middagene var ellers det Øjeblik, da Desserten tonede frem. Spændingen knyttede sig ikke saa meget til Afgørelsen af, hvorvidt Traktementet skulde bestaa i den ene eller den anden Slags Frugtgrød, som til Løsningen af den stadig nagende Tvivl: mon der er nok i Dag til hele Bordet? – Det hændte nemlig ikke sjældent, at den røde Grød slap op, inden den var naet til Staklerne ved Bordets nederste Pladser, hvilket voldte dødeligt Had fra de laversiddende i Selskabet mod de graadige Spidser og gav Anledning til alvorlige Protester overfor Værten.

Aftenerne ved det gamle Fanø Bad hengled i hyggelig Familiefred. Efter Teen samledes man i "Salonen" – Damerne med deres Haandarbejde – og fordrev Tiden med at gætte Gaader eller lytte til en af de unge Damers Fingerøvelser paa Hotellets ærværdige Klaver. Kl. 9 – 10 gik man til Sengs.

Livet ved Fanø Bad var da i henfarne Dage ikke rigt paa verdslige Nydelser. Men det var en sund Pønitense. Og i Klitterne paa smukke Solskinsdage kunde man have det baade morsomt og poetisk – naar man selv var i Stemning og ens Selskab var en ung Dame.

Alligevel gjorde det godt fra Fanø at komme til Silkeborg. Silkeborgs Hoteller er ikke efter den store Verdens Mønster. Men for den, der kom fra Fanøs Hotelkamre og Lammesteg, syntes Silkeborg Civilisationens Brændpunkt.

Amatør = Pseudonym for Christian Hjorth-Clausen (1864-1933). Ansat på Politiken i begyndelsen af 1890'erne som korrekturlæser, men opdaget af Cavling og gjort til varieté-medarbejder til sin død. (Oplyst af Aase Andreasen, Politikens Bibliotek).

Sybarisme = Velleved

Pønitense = Aflad

Leoville = Rødvin fra Bordeaux

Renskrift: Per Hofman Hansen

Jeg henviser også til min bog:

Holger Drachmann på Fanø. Skildret i malerier, skitser, breve, rejsebeskrivelser, digte og samtidige dokumenter. Udgivet af Fanø Kunstmuseum, 2015. ISBN 978-87-993729-1-1